

CHALA TUG'ILGAN CHAQALOQLAR: MUAMMOLAR, PARVARISH VA ZAMONAVIY DAVOLASH USULLARI*Murtazayeva Zilola Faxriddinovna**Ilmiy rahbar**Osiyo Xalqaro Universiteti Klinik fanlar kafedrası o'qituvchisi**Bobirova Husnora**Muyinova Xushvaqt**Rustamova Sevinch**Osiyo xalqaro universiteti talabalari*

Annotatsiya: Chala tug'ilgan chaqaloqlar – homiladorlikning 37-haftasiga yetmay tug'ilgan bolalar bo'lib, ularda organizmning rivojlanish darajasi past bo'ladi. Ushbu maqolada chala tug'ilgan chaqaloqlarning asosiy muammolari, ularni parvarish qilish tamoyillari va zamonaviy davolash usullari haqida so'z yuritiladi. Neonatal intensiv terapiya, sun'iy nafas oldirish va emlash kabi usullar muhokama qilinadi.

Kalit so'zlar: Chala tug'ilgan chaqaloqlar, neonatal parvarish, tibbiy yordam, respirator terapiya, reanimatsiya, intensiv terapiya.

Kirish

Chala tug'ilish (preterm birth) dunyo bo'ylab perinatal o'lim holatlarining asosiy sabablaridan biri hisoblanadi. Har yili taxminan 15 million bola muddatidan oldin tug'iladi, ulardan ko'pchiligi maxsus parvarish talab qiladi. Chala tug'ilgan chaqaloqlarda o'pka, yurak-qon tomir tizimi va immunitet sust rivojlangan bo'lib, bu ularning hayotga moslashishida qiyinchilik tug'diradi.

Tibbiyotning rivojlanishi natijasida neonatologiya sohasi katta yutuqlarga erishdi. Zamonaviy texnologiyalar va ilg'or davolash usullari chala tug'ilgan bolalarning tirik qolish imkoniyatini oshirmoqda. Ushbu maqolada chala tug'ilgan chaqaloqlarning asosiy xususiyatlari, muammolari va ularni davolash usullari haqida batafsil ma'lumot beriladi.

Chala tug'ilish sabablari va turlari

Chala tug'ilish turli sabablarga ko'ra yuzaga kelishi mumkin:

Onaga bog'liq omillar: Homiladorlik davomidagi kasalliklar (gipertoniya, diabet), infektsiyalar, ko'p homilali homiladorlik, stress, zararli odatlar (tamaki chekish, alkogol iste'moli).

Homilaga bog'liq omillar: Genetik kasalliklar, bachadondagi infektsiyalar, homila rivojlanishidagi anomaliyalar.

Ijtimoiy va ekologik omillar: Yomon ekologiya, onaning yoshiga bog'liq muammolar (18 yoshdan kichik yoki 35 yoshdan katta bo'lish).

Chala tug'ilgan chaqaloqlar tug'ilgan haftasiga qarab quyidagi turlarga bo'linadi:

O'ta chala tug'ilganlar – 28-haftagacha tug'ilganlar.

Juda erta tug'ilganlar – 28-32-haftada tug'ilganlar.

O'rtacha chala tug'ilganlar – 32-34-haftada tug'ilganlar.

Kech chala tug'ilganlar – 34-37-haftada tug'ilganlar.

Chala tug'ilgan chaqaloqlarning asosiy muammolari

Nafas olish tizimi muammolari

Chala tug'ilgan bolalarda o'pkaning to'liq rivojlanmaganligi sababli respirator distress sindromi (RDS) kuzatiladi. Bu holda sun'iy nafas oldirish usullari qo'llaniladi.

Yurak-qon tomir tizimi muammolari

Arterial bosimning pastligi va yurak yetishmovchiligi chala tug'ilgan chaqaloqlarda uchraydigan muhim muammolardan biridir. Davolash uchun maxsus infuzion terapiya va dori vositalari qo'llaniladi.

Ovqat hazm qilish tizimi zaifligi

Chala tug'ilgan chaqaloqlarning ovqat hazm qilish tizimi hali to'liq rivojlanmagan bo'lib, enteral ovqatlanish talab etiladi. Ko'p hollarda ona suti yoki maxsus suyuq ovqatlar ishlatiladi.

Gipotermiya (tana haroratining pasayishi)

Chala tug'ilgan chaqaloqlarda issiqlikni ushlab turish mexanizmi to'liq shakllanmaganligi sababli, ularni maxsus qutilar (inkubatorlar) yoki termal krovatlarda saqlash talab etiladi.

Infeksiyalarga moyillik

Immun tizimining zaifligi sababli chala tug'ilgan bolalar infeksiyon kasalliklarga juda moyil bo'ladilar. Profilaktika sifatida antiseptik choralari ko'riladi, antibiotik terapiya qo'llaniladi.

Chala tug'ilgan chaqaloqlarni parvarish qilish va davolash usullari

Zamonaviy neonatologiya chala tug'ilgan chaqaloqlarni hayotga moslashtirish uchun bir qancha muhim usullarni ishlab chiqdi:

1. Neonatal reanimatsiya va intensiv terapiya

Tug'ruqdan so'ng chaqaloq maxsus reanimatsiya bo'limiga o'tkaziladi.

Sun'iy nafas oldirish (ventilyatsiya) qo'llaniladi.

Surfactant terapiyasi – o'pka yetishmovchiligi holatlarida ishlatiladi.

2. Issiqlik muhitini ta'minlash

Chala tug'ilgan chaqaloqlar inkubatorlar yoki kangaroo-care (onaning terisi bilan aloqa) usuli bilan parvarish qilinadi.

3. Maxsus oziqlantirish

Ko'krak suti eng yaxshi ozuqa hisoblanadi.

Ona suti bo'lmasa, maxsus formulalar ishlatiladi.

4. Immunitetni mustahkamlash

Erta emlash (pnevmoniya, gemofil infeksiyalar, gepatit B) chala tug'ilgan bolalar uchun tavsiya etiladi.

Antibiotik terapiyasi infeksiyalarni oldini olish uchun qo'llaniladi.

Xulosa

Chala tug'ilgan chaqaloqlar maxsus parvarish va tibbiy yondashuvni talab qiladigan muhim guruh hisoblanadi. Neonatal intensiv terapiya, reanimatsion choralar va zamonaviy texnologiyalar chala tug'ilgan bolalarning omon qolish imkoniyatini sezilarli darajada oshirdi.

Bundan tashqari, kangaroo-care, ona suti bilan oziqlantirish va maxsus rehabilitatsiya dasturlari ularning rivojlanishida muhim o'rin tutadi. Neonatologiya sohasidagi doimiy tadqiqotlar va texnologik yutuqlar chala tug'ilgan chaqaloqlarning hayot sifatini yaxshilashga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1.WHO. (2022). Care of Preterm Newborns: Guidelines for Health Workers.

2.Fanaroff, A. A., & Martin, R. J. (2020). Neonatal-Perinatal Medicine: Diseases of the Fetus and Infant.

3.Liu, L., et al. (2021). Global Trends in Preterm Birth and Neonatal Care.

4.Gomella, T. L. (2022). Neonatology: Management, Procedures, and Principles.

